

12,245.67 word

זו תורה. אלה הם שני הצינורות של התקשרותנו עם דבר ד'. כך, בית-המקדש, הוא המקום בו מונח ארון העדות, התורה, ועם זה הוא "ביתי" — בית תפלה⁵⁰. המקור הוא התורה. רק מתוך התורה המגיעה אלינו מלמעלה למטה, אנו זכאים לפנות אל רבוננו-של-עולם בתפילתנו, בעבודתנו ובמצוותינו, מלמטה למעלה⁵¹. לכן ה"מסיר אזנו משמע תורה, גם תפלתו תועבה"⁵². אפשר ללמוד את הסדר הזה של חיינו מן הארכיטקטורה של הבית המרכזי בישראל. בקודש הקדשים, נשמתו של בית-המקדש, מונח ארון העדות, ומאחורי הפרוכת המבדילה בין הקודש לקודש הקדשים, יש חלק שני, חלק העבודה, בו נמצאים המנורה והשולחן. מן התורה הפנימית, הנשמטית, יש המשך של תפילה ומצוות בסדר חיי האדם.

9. מן הכלל אל הפרטים

5074.50

[בספר שמות —] אחרי השכלול השלם של "ושכנתי בתוכם"³⁴ בכלל-ישראל, על-ידי הקמת המשכן ביום השמיני, מופיעות בחלק השני של הזוג "שמות-ויקרא" הדרכות אישיות פרטיות לכל אדם מישראל: "להורות את בני ישראל"⁵³ "בין החיה הנאכלת ובין החיה אשר לא תאכל"⁵⁴, בענייני האכילה הנוגעים לכל איש מישראל בפרטיותו האישית.

כך בפרשתנו, אחרי הכלל של שלישית ישראל-תורה-מצוות, נפגשים בהתפרטות גדולה מאוד, הכוללת כל סדרי האכילה וגם סדרי ההתאחזות בארץ.

10. סדרי ההתאחזות בארץ

אנו עומדים להכנס לארץ, וצריך להבין שעם ישראל וארץ-ישראל הם דבר אחד, המתפרט בשני צדדים: העם וארצו. אין עם בלי ארץ; עם צריך מקום להאחוז בעולם-הזה. עבור החלק המסויים הזה של האנושות, בחר ד' חלק מתאים של כדור-הארץ "כי בחר ד' בציון"⁵⁵, ועכשיו מתגלה כלל-ישראל בכל הנורמליות שלו, כחטיבה אורגנית אחדותית. מתוך-כך יש מקום להבין את הסגנון של הפסוק הראשון של פרשתנו. "ראה"¹⁰ — לשון יחיד, "אנכי נתן לפניכם"¹⁰ — לשון רבים. בכל החומשים יש שימת לב שלא "לערכב" יחיד ורבים, מה-שאינ-כן כאן ב"משנה תורה" בו יחיד משמש גם ללשון רבים⁵⁶. כי בחומש דברים, עוסקים

כולם, ובכל קראנו, והשני מדבר אליהם: נתן לפניכם, בכל הרחבת פלפולה שנהג בה להם טובת עין כנדרים ד' [=דף] ל"ח". 50. ישעיה נז ז. 51. עיין עולת ראה א, ענייני תפלה, ב, עמ' יט. 52. משלי כח ט. ועיין לעיל, עמ' 111-115. 53. ויקרא י יא. 54. שם יא מז. 55. תהילים קלב יג. 56. "ראה... לפניכם" — לשון יחיד לכלל האומה, ולשון רבים לכל היחידים שלה, וכן להלן י"ב ה [כי אם אל המקום אשר יבחר ד' אלהיכם מכל שבטים לשום את שמו שם לשכנו תדרשו ובאת שמה], ז' [ואכלתם שם לפני ד' אלהיכם ושמתם בכל משלח ידכם אתם ובתיכם אשר ברכך ד' אלהיך], יב [ושמתם לפני ד' אלהיכם אתם ובניכם ובנתיכם ועבדיכם ואמהתיכם]

בכלל-ישראל המתגלה בכל שלמותו ותמימותו בארצו, ופונים אליו בלשון יחיד: "ראה". ומכאן מגיעים לפרטי סדרי התאחדותנו בארץ. מובן מאליו שארץ ד' היא ארץ שאין בה עבודה-זרה, לכן יש לערוך נגדה מלחמה ולעקור אותה מן הארץ. זאת ארץ ד', ארץ של "הדבקים בד' אלהיכם"³¹, ארץ של שלילת עבודה-זרה.

11. קרבנות

לפני סדרי האכילה הפרטיים, מופיעים סדרי הקרבנות. "ואכלתם שם לפני ד' אלהיכם"⁵⁷. נפגשים כאן בחיוניות בעלי-חיים. גם באדם וגם בבהמה יש כח חיים, חיוניות הבאה מלמעלה למטה. גם בבעלי-חיים מכונן פלא החיים, שהמדעים לא הצליחו לרדת לסודו⁵⁸.

רבי יוחנן בראותו נמלה היה מזדעזע⁵⁹ — כמו שיש להתפעל מהגדלות והעוצמה שבגוף הפיל, ולומר "מה גדלו מעשיך ד'!"⁶⁰, כך יש להתפעל למראה נמלה קטנה שדווקא בקטנותה, מתגלה בה כח הבורא ומתוך-כך לומר: "מה קטנו מעשיך ד'!"⁶¹. אפילו תולעת קטנה יודעת לברוח מפני הסכנה, ומחליטה לאיזה כיוון לפנות, וכנראה שיש לה מין "מח קטן". כמובן שיש הבחנה בין החיוניות האלוהית שבאדם שהיא בדרגה אצילית של "ויפח באפיו נשמת חיים"⁶²,

ראה

והלוי אשר בשעריכם כי אין לו חלק ונחלה אתכם⁶³]. יג [השמר לך פן תעלה עלתיך בכל מקום אשר תראה⁶⁴], ויד ב [כי עם קדוש אתה לד' אלהיך ובך בחר ד' להיות לו לעם סגלה מכל העמים אשר על פני האדמה⁶⁵] הערת רבינו. 57. דברים יב ז. 58. "... אם מתכנסים כל באי עולם לברא יתוש אחד ולזרוק בו נשמה אינם יכולים". כל תעוררי הרמיונות השכלתניים לצייר בציורי מיכאליזאציה את תהליך ההויה, והיות האדם בקרבה, הרי נעצרים ובטלים הם בפני 'נקודה נפלאה' זו של 'הארגויות מתוך הבלתי-ארגויות', של תופעת נשמת החיים והתעלותה המשכלת. עד כאן. קץ שם לחושך... רבינו, לנתיבות ישראל ב, עמ' קיט. 59. חולין סג א. 60. תהילים צב ו. 61. "דאפילו נמלה אית ליה חיותא כגדולה" רש"י. "כי בקטן שברמשים מפליאת חכמתו מה שאין הדעת משגת אותו" כוזרי א סח. "ע"ל [=עין להלן] ג' י"ז [שחכמתו והנהגתו ביצירת הנמלה והדבורה, איננה מקצרת בחכמתו והנהגתו לשמש וגלגלה...]" ד' כ"ה [כי אין החכמה בגלגלים גדולה מהחכמה בקטן שבחיים...], וחזה"ל שעה"ח [=חובות הלכות שער היחוד] פ"ז, קרבת אלהים פ"א, אוהת"ו [=אורות התורה] ג ת, וריר"ת כי הוה חזי נמלה אמר צדקתך כהררי אל (חולין סג). הערת רבינו. "בחכמות וידעיות העולם במציאות המוחש הננו רואים, שנכון לאמר עם 'מה גדלו מעשיך ד' ג"כ ברב השתוממות 'מה קטנו מעשיך ד'". כלומר כשם שהננו מתמלאים פלא על גודל המאורות, על המרחבים הגדולים, המלאים כוכבי שחק נפלאים, והכחות הטבעיים האדירים, כן הננו מתפלאים בהסתכלותנו לעומק היצירה בקטנותה, בפרטי האברים של בעלי חיים היותר קטנים, ודקות החמרים ודייקנות הכחות שבמקומות היותר רחוקים... וכן הוא גם בהתורה... אורות התורה ג ח. "עוצם הגדולה, כשם שהיא מתראה ומתגלה בדברים הגדולים והכלליים, כך היא מתגלה בדברים היותר קטנים, הפרטיים, דוגמת מעשה ידי יוצר כל, שכשם שאנו קוראים 'מה גדלו מעשיך ד'', כך אנו מרחיבים להשתומם השתוממות של הדר חיו אורה לאמר 'מה קטנו מעשיך ד'..." עין איה ד, שבת ה יב, עמ' 23. "... וכל מה שאנו מתבוננים יותר, עד כמה הדברים היותר פרטיים שבהויה, הרוחנית והחמרית, יש בהם משום זעירות וקמץ של כל הכלליים, וכל קטן יש בו צללים של גדל בעמק ישותו — שוב לא נתפלא כלל על זו התשובה... אורות התשובה יא ד. ועיין שיחות הרב צבי יהודה, שמות, עמ' 182. ויקרא, עמ' 165. במדבר, עמ' 226, 246, 443. לעיל, עמ' 175-176. 62. בראשית

ובין זאת של הבהמה. אך עם זה יש מקום להבין שגם אצל בעלי-חיים יש חיוניות אלוהית במידה מסוימת. לכן כשנכנסים לארץ יש אפשרות להקריב קרבנות בעלי-חיים, ולהתקרב אל מקור החיים, במקום אשר יבחר ד' ⁶³. ומתוך זה מסתדרים פרטי הסדרים של אכילת המזון המחיה אותנו ונותן אחיזה לחיותנו הנשמטית בכל גופנו. סדר האכילה בישראל אינו מתחיל מחשבונות קטנים אלא משולחן גבוה.

אוצר החכמה

תח"ח

12. בשר תאווה ⁶⁴

מתוך סדרי הקרבנות מגיעים לסדרי אכילת המזון שלנו וסדרי אכילת הבשר. כיצד מותר לאכול בשר? אין זה פשוט. נכון שהבשר הותר באכילה, בתנאים הלכתיים ידועים, אבל, על-כל-פנים, אין זה אלא היתר בדוחק ⁶⁵, בדומה ל"אשת

תח"ח

ב ז. 63. דברים יב יד, יח. טו כ. טז ב, ז, יא, טו. 64. עיין שיחות הרב צבי יהודה, שמות, עמ' 258-260, 358-359. ויקרא, עמ' 164-167. 65. "... אכילת הפת באה לאדם ע"י יתרון הכרתו והתגשאו למעלה מדרכי הבע"ח הטורפים, ע"י הכרתו את סגולתו העליונה, כי נברא בצלם אלהים להיות מתדמה לקונו בעשות הישר והטוב. ע"כ השכיל להכין יסוד מזונו מן הצמחים, ואם אינם מספיקים להזנתו כשהם חיים, השכיל לעשות מהם פת... עד שיוכל לבא בהמשך הזמן, לכשיתרפא לגמרי מכל הנפילה המוסרית אשר חילה בו הנחש הקדמוני, שלא יצטרך כלל לאכילת בשר. שלא התירה תורה כ"א מפני דוחק חולשת הגוף שבא מסבת חולשת הנפש במוסריותה והתרחקה מאור פני יוצרה, כלשון הכתוב 'כי תאווה נפשך לאכול בשר'..." עין איה ב, ברכות, ז מא, עמ' 223. "אכילת הבשר היא מרוחקת קצת אצל התורה, ולא דברה בה תורה אלא כנגד יצה"ר שהרי הכתוב מאריך, 'כי תאווה נפשך לאכול בשר', דוקא כשתתאווה נפשך, אין לעמוד בזה נגד תאות הנפש. אמנם היסוד הכללי שעל ידו ראוי הבשר להיות למאכל לאדם, הוא מפני שלפי מצב האדם וחלישותו לא יוכל להשתלם היטב בשלימותו הגופנית והרוחנית אם ינזר מאכילת בשר המחזק את כוחותיו. אמנם מצד ההטבה הגופנית לבדה עוד ה' בזה עול נגד הצדק בנוגע לבע"ח, אבל כיון שהחזוק הגופני בכלל האדם יביא עמו בהמשך הזמן ג"כ חזוק רוחני, ומאת החזוק הרוחני יבא לבסוף התיקון הכללי של כל המציאות שיבא ע"י האנושיות, שגם בע"ח ישתכללו ויתרוממו על ידו, ע"כ גם להם יאתה לתן את המס הראוי למלחמת המעבר, עד שיבא העולם לתכליתו הנרצית. ע"כ המרכז של אכילת הבשר במשקל הצדק נמצא רק במקום החכמה, וביותר במקום שהחכמה מתאמצת להרחיב גבולותיה ולקנות לה ידיעות חדשות בתורה ודעת ד', שהוא הדרך המפולש לתיקון המציאות כולה באחרית הימים וגם בע"ח בכלל, וע"ז נסמך מאמרם ז"ל עם הארץ אסור לאכול בשר (פסחים מט ב). ע"כ צוה תורה לתן מתנות מבשר החולין לכהנים מורי התורה ודורשיה, מה שלא עשתה כן ביתר המינים שאינם מהעקריים בכלכלה, כי רק דגן תירוש ויצהר מתחייבים בתרומות ומעשרות מן התורה, להודיע שאמנם הבשר יבא לתועלתו רק בהאכלו מחכמים לסעד הרחבת התורה והחכמה, שממנה תוצאות לשכלול המציאות בכללה..." שם ג, שבת, א יט, עמ' 14. "אם ה' איזה מאכל שימלא מקום הבשר בהזנה ה' נחשב טביחת בע"ח לאכול בשרם לדבר בלתי הגון, כיון שיוכל האדם להניח הבע"ח כחיותם ולהספיק מזונו הראוי לו מדברים זולתם. אמנם כאשר באמת כח ההזנה הנמצא בבשר לחזק כחות הגוף והנפש לא ימצא דוגמא שלהם בשום דבר אחר זולתי הבע"ח. ע"כ חובה ישרה היא ג"כ לבע"ח להיות משלמים מס הראוי להם כפי הנחוק להשתלמות האדם על תשובתם. שהרי ע"י עליו מעלת האדם סופם שגם הם יתעלו, ובטוב לאדם יחיל גם טובם הם. והדבר דומה למספר האנשים הנופלים במלחמות, שנוסדו על דבר צדק ומטרה רוממה להשתלמות האדם, שלא תחשב עול גם בחק האדם.

יפת תואר", ש"לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע"⁶⁶. לכן אבא זצ"ל מבאר שזאת סיבת איסור אכילת הדם⁶⁷. יש חילוק בין הבשר ובין הדם, הבשר הוא הגופניות, והדם הוא הנפש "רק חזק לבלתי אכל הדם, כי הדם הוא הנפש"⁶⁸. את הצד החומרי אפשר לאכול, כהמשך אכילת הבשר של המזבח, אבל הדם הוא החיים ואין לטשטש תחומים, להשוות את הכמות הבשרית לאיכות החיונית העילאית, ולאכול יחד את הדם עם הבשר. הדם הוא פנים הבשר, הנשמיות, ונפש חיה זו אינה שלך. החיוניות קודמת לך ואינה שלך, רק החיצונית – שלך⁶⁹. מתוך שמירת הגבולים הדקים האלה, מתוך זהירות שלא לעשות מעשה בהמה – לאכול את הבשר והדם כאחד ולהכניס לתוכנו את החיוניות של בעל-החיים – אנחנו מתחילים להתחנך בסבלנות במשך אלפי שנים להינקות לאט לאט מן היצר-הרע הזה נגדו דיברה התורה⁷⁰.

זאת ועוד: נפגשת בבעל-חיים, התחזקת והתגברת עליו, הצלחת לשחוט אותו ולשפוך את דמו. נכון שהתירו לך לאכול את בשרו, אבל בכל זאת התבייש וכסה את הדם. אל תשכח ששפכת דם שהוא החיוניות⁷¹.

וכפי ערך ירדת ערך חיי הבע"ח מערך חיי האדם לא יחשב ערך המס הלקוח מאתם לחזק מוסדי גוף האדם, וכפי תוה"ק נתן לישראל הרשות רק במדה מצומצמת, כי לא נמית לאכלינו רק מספר בלתי נחשב לעומת ריבוי הבע"ח. ומהם ג"כ אותן שראויים ביותר לקבל טובה מהאדם, כבע"ח הבייתיים... שם ב, ברכות, ו סה, עמ' 197-198. "אדם ובהמה תושע ד", בהמה בכלל דאדם. היסוד הגס והחזק בחיים, העושה את פעולתו באומץ, מונח בחומריות החיים שבבהמה. ומשיתוף החיים של האדם עם הבהמה, מאכילת בשר בהמה בצורה מצומצמת, וכיחש החיים שגורמים ביחד על האדם ועל הבהמה, מתרכבות הסגולות, והאומץ החמרני בא באדם משפלותו הבהמית, והוא מתעלה ומודק בקרבו, עד התעלותו לתכונת האדם לפי מדרגותיו... שמונה קבצים, קובץ ז, סע' קג, כרך ג, עמ' קפא. "החטא גרם שבעלי חיים נתקו ממדת הצדק, והותר בשרם כירק עשב. ההתרחקות הזאת שהאחים בבריא נרחקו, שמרה על האנושיות בהשתפלה, שלא תצמד לאותו הכיעור שיש בהסיג התחתית של נפש הבהמית, אבל לעומת זה אבדה גם כן את הבסיסיות האיתנה של המדות הטובות המוטבעות כל כך עמוק בנפש הבהמה. כשיחזור העולם לאיתנו, יתקרבו הרחוקים, ואריה ונמר וזאב, נחש ודוב וחביריהם, יכנסו במערכת הצדק בתכונתם, ויתקשרו למעלת הצדק בחובת האדם נגדם. הזיקוק העולמי של הנפש הבהמית שתטהר מסיגיה, יהיה הגורם שהאחווה עם היצורים כולם אשר תתגלה, לא תערב שום סיג בנפשות האדם המתחברות חיבור אחותי עם נפש בעלי חיים כולם. והשפעה הטובה של מיזוג הכחות, והחסינות המוצקה של הנפש הבהמית בטבעיותה, תשפיע בכחה האמין על הנפש האנושית, לתת לה העז והתם הבריא אשר נעשקו ממנה לרגלי סעיפי החטא אשר נתפשטו בשדרות הדורות. והעולם וכל החיל החי בתוכו ישוב לאיתנו, לכבודו, לשלוחו ורוממותו" שם, קובץ ח, סע' נג, כרך ג, עמ' רנט. 66. קידושין כא ב. רש"י, דברים כא יא. 67. חזון הצמחונות והשלום, עמ' יז (אוצרות הראי"ה, מהדורת תשס"ב, ב, עמ' 91). 68. דברים יב כג. 69. חזון הצמחונות והשלום, עמ' כא-כב (אוצרות הראי"ה, שם, עמ' 93-94). "הדם, נוהג בו ג"כ הטעם של חלב כי הוא ניתן לכפרה, ואני נתתי לכם על המזבח לכפר" (ויקרא יז יא), אלא מצד שהרוח המוסרי ג"כ חופף עליו, להמנע מרגש אכזריות, שהוא מביא סוף כל סוף לידי העליה הגדולה של הרמת ערך בע"ח והכרת זכויותיהם, ע"כ הוא מתרחב יותר ונוהג ג"כ במינים שאינם ראויים לקרבן, מ"מ נתחברו בו שני הטעמים ביחד, אשר מזה נובעת ההלכה שדם שאינו ראוי לכפרה אין חייבים עליו" אורות המצוות, בשמן רענן א, עמ' של. 70. חזון הצמחונות והשלום, עמ' יט, כג, לב, לו (אוצרות הראי"ה, שם, עמ' 93, 94, 98-99, 100). 71. עיין חזון הצמחונות והשלום, עמ' כא, כה.

כמו־כן הצלחת להשתלט עליו ולגנוב לו את שלו ואתה חולב ממנו את חלבו. אמנם גם זה הותר, אבל גם כזה יש פגם מוסרי. אולם יש לשמור את החשבון הנכון: אין חליבה דומה לרציחה ונטילת נשמה. בחשבון המוסרי שלנו אין לנו לשכוח את ההבדל הזה, ואין לנו לערוב בקדירה אחת את הבשר אליו הגענו אחרי מעשה רציחה ואת החלב אליו הגענו ללא מעשה רציחה⁷². כך הולכת התורה ומחנכת אותנו, מתוך התחשבות בצרכינו במצבנו הירוד. דוגמא נוספת: השתלטת על בעל־חיים, גנבת ממנו את צמרו כדי לעשות ממנו בגד, גזזת ולא הרגת. בכל זאת עליך להבדיל ולדעת שיש דרך אחרת להתלבש, בלא אשמה — כבגד פשתים. אז ידיך נקיות לגמרי, אין בכך גניבה מבעל־חיים, אין בו צער בעל־חיים. לכן אל תערבב, ואל תלבש כלאיים, צמר ופשתים יחדיו. בפשתים לא נפגשים בגבורתך האכזרית, ואם תשווה אותו לגזיזת צמר, ותחשוב שהכל הפקר באותה מידה — אין זו אמת⁷³. יש לזכור שכל ההבדלות בין טהור ללא־טהור, בין החיה הנאכלת ובין החיה הלא־נאכלת, בין החלב לבשר, בין הצמר לפשתים, אינן מתחילות מאתנו אלא מד' המבדיל בין אור לחושך, ובין יום ללילה. הבדלות אלה שייכות לסדר הבריאה ואי־אפשר להתחמק מהן. ככל שנרבה בתורה מתוך ידיעה שכל המדרגות הן שליכות של סולם אחד,

... ההשקפה הפשוטה תרון שתכלית כיסוי הדם היא להרחיק את האדם מאכילת הדם, או על הדם, לתכלית הזאת שהיה נהוג אצל עובדי האלילים בימי פראות האדם, שגם מאותה השפלות היתה כונת התורה ודאי להוציאם. אבל האם בזה תגמר התכלית של מצוה־אלהית־נצחית, לא כן... כיסוי הדם משריש לאטו במשך שנים של דורות מרובים, כי ראוי לו לאדם להתבושש בשפכו דם בע"ח לצרכו ותועלתו, וכי הסבה שלא נאסר בזה היא שפלותו המוסרית, שעדיין לא הגיע בכללו למדרגה זו. ע"כ נרשם רגש בושה זה בשפיכת דם החיה והעוף, שהם אינם צריכים למזונותיו של האדם וטובתם בל עליו, כי בהם יחל הרגש להוציא פרי, ואח"כ ילך 'כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום' (משלי ד יח). הדם אמנם אין בו קדושה, מצות הכיסוי מכוונת לתכלית היותר נשגבה, אבל מ"מ היא אמצעית אל התכלית, אלא שהתכלית נבנתה ע"פ המחוגה האלהית, ע"פ הידיעה של יוצר רוח האדם בקרבו בעמקי נפשו וסדרי תהלכותיה, באיזה אופן היא צריכה להתעלות בקניניה היותר מוצלחים לה לעד" עין איה ג, שבת, ב טו, עמ' 69. ועיין שם ב, ברכות, ט רנה, עמ' 353. "... ראשית ההערה אשר תביא את האנושיות לבא לידי הכרת משפט בע"ח ע"פ הרמת מצבם, אשר תבא ע"י ההתעלות האנושית שהכח היסודי ברוחניותה היא אומת ישראל, היא בהודע לאדם שאין נכון להכיר את התקיף לבעל יתרון, כי לא המעלה של הזרוע והאגרוף תנחל הנצחון המוחלט כ"א מעלת המוסר והעליה הרוחנית. ובכן לא מפני שהאדם הוא יותר תקיף מהחי האחר יש לו המשפט לטול את חייו ולאכלו..." אורות המצוות, בשמן רענן א, עמ' שלא. "... ובע"ח הבלתי תלויים באדם צוה תורה גם אחרי ההיתר לכסות דמם, להורות שיש בזה קצת עול אלא שלא בא האדם למדה זו שנוכל לאסור אותם עליו, דוגמת לא דברה תורה אלא כנגד יצה"ר" עין איה ב, ברכות, ו סה, עמ' 198. ועיין רבינו, אחדות המציאות השלמה, אור לנתיבותי, עמ' רמג. שיחות הרב צבי יהודה, שמות, עמ' 258-260, 358-359. 72. חזון הצמחונות והשלום, עמ' כז, כט (אוצרות הראי"ה, שם, עמ' 97-98). מאמרי הראיה א, עמ' 27. 73. שם עמ' כז, ל (אוצרות הראי"ה, שם, עמ' 98). ועיין אגרות הראיה א, עמ' קד.

וכלן שייכות למעשה "ד' אחד ושמו אחד"⁷⁴, יותר תופיע הראייה השלמה ממקור כל אורותינו, ונזכה באור החדש המאיר על ציון.

סיכום

1. "משנה תורה" אמרו משה מפי עצמו, כשהשכינה מדברת מתוך גרונו, מתוך התחדשות כלל-ישראלית ואורייתא באור החדש שעל ציון.
2. "ראה!" ראייה הגדולה משמיעה נמשכת מאז ועד הנה בראיית אורותינו למיניהן. היא מדרגתו המיוחדת של משה רבינו לעומת שאר נביאים, ונשמתו מתפרטת בתלמידיו חכמים שבכל דור ודור, עד התגלותה בעקבתא דמשיחא.
3. גם לדברים שמימיים יש סדר אלוהי שהוא בעצמו מעל הסדר.
4. הפרשיות מופיעות בסדר מיוחד של שלישיה יסודית, ישראל-תורה-מצוות, המהווה הקדמה ל"משנה תורה". קודמת עצם מציאותו של עם ישראל, המופיע בשלמותו בארץ-ישראל, שהוא הכתובת לתורה בעולם-הזה. ומתוך התורה בכללות ענינה — דחינו אמונה וקבלת עול מלכות שמים — נמשכת קבלת עול המצוות.
5. בזוג "שמות-ויקרא" מתגלה השלישיה: יציאת מצרים, מתן תורה, ו"ושכנתי בתוכם". השכינה שורה בתוך מציאותנו והיא התוכן הנשמתי של כלל-ישראל, המתפרט אצל כל אחד מישראל לפי מדרגתו.
6. ספר בראשית אשר ענינו האבות היחידים, הוא הקדמה לספר שמות, בו מופיע עם ישראל, מכיון שהעולם כבר הגיע לבגרות של חלות שם שמים על צביר ולא רק על יחידים.
7. השכינה שוכנת בכלל-ישראל ומתוך-כך בכל האשים מישראל, לכן יש צורך ב"בית קדושה" שיהיה המרכז של כלל-ישראל, ובו תחול השכינה בקביעות.
8. בבית-המקדש נפגשים בדבר ד' דרך שני הצינורות של תורה ועבודה, בהן מתגלה גדלות הגוי הזה. מן התורה הפנימית הנשמטית שבקודש הקדשים יש המשך של עבודה, שהרי רק מתוך שמיעת דבר ד' המגיע אלינו מלמעלה למטה, יש מקום לפנות בתפילתנו מלמטה למעלה.
9. כשם שאחרי עניני כלל-ישראל שב"שמות-ויקרא", מופיעות הדרכות בעניני האכילה השייכות לחיים הפרטיים של האדם מישראל, כך ב"משנה תורה" אחרי השלישיה הכוללת של ישראל-תורה-מצוות, מופיעה התפרטות גדולה של סדרי אכילה והתאחזות בארץ.
10. העם והארץ הם ענין אחד, כי אין בעולם-הזה עם בלי ארץ. לכן בכניסתו לארץ מופיע העם בשכלולו, עד כדי פנייה בלשון יחיד אל כלליותו האורגנית. ומתוך-כך מתפרטים סדרי התאחזות בארץ בעקירת עבודה-זרה מארץ ד' והדבקים בה.
11. גם אצל בעלי-חיים יש חיוניות אלוהית, אפילו בקטנים שבהם, שמתגלה בכח ההחלטה. חיוניות זו אמנם אינה בערך אצילות נשמת החיים של האדם, מכל-מקום

74. זכריה יד ט.

היא קיימת במידה מסויימת ואנו נפגשים בה בסדרי הקרבנות, "במקום אשר יבחר", אשר מהם נמשכים סדרי האכילה של האדם מישראל.

12. **בשר תאווה** הותר רק משום ש"דברה תורה כנגד יצר הרע", ולכן בא החינוך האלוהי לנקות אותנו לאט לאט, במשך אלפי שנים, מהיצר הרע הזה. איסור הדם מזכיר לנו שרק הגופניות של בעלי החיים הותרה לנו אבל לא החיוניות הנשמטית שבדמו. כיסוי ¹²³⁴⁵⁶⁷דם מחנך אותנו להתבייש בשפיכות הדם. איסור בשר בחלב מזכיר לנו את החשבון המוסרי הנכון המבדיל בין בשר, היתר שהושג עלידי רציחה, וחלב, היתר שהושג עלידי גניבה. כך היא הדרישה שלא לערבב צמר שהושג בגזלה, בפשתים שהושגו בידים נקיות. וכל ההבחנות שבתורה כגון טהור ולא־טהור, בשר וחלב הן שייכות לסדר המציאות, לא פחות מההבדלה בין אור לחושך.

אוצר החכמה

הרב צבי יהודה

הרב צבי יהודה

הרב צבי יהודה
1234567

תוכן :

להפטר:
1. "כדכד שמשתיך"
* סיכום

1. אמונה ומצוות

1. אמונה ומצוות

"משנה תורה" הוא חזרה על התורה לקראת הכניסה לארץ, על-כן יש הקבלה בין ספר דברים ובין הספרים "שמות-ויקרא". במידה מסוימת פרשת "ראה" — בספר דברים — היא כעין פרשת "קדושים" בספר ויקרא, הכוללת שפע גדול של מצוות. אמנם יש לזכור שכל ריבוי המצוות הזה מקורו הוא "קדשים תהיו"¹. בעיתון הצופה התפרסם מאמר של פרופ' ישעיהו ליבוביץ על הצורך להתגבר לעבודת הבורא על-ידי מצוות בלבד. לדעתו, אנו מעין "קוזקים" של הבורא, העוסקים במילוי תפקידים². אמנם במסכת סוטה, מוזכר שבנוסף לצדוקים יש גם פרושים שהם לגנאי, מסוג "פרוש — מה-חובתי-ואעשנה"³. כמו שריבוי המצוות

1. ויקרא יט ב. 2. "... יש שחושבים ש'בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו' (ברכת התורה), המוכן הוא שד' לקח אותנו וכפה עלינו להיות 'קוזקים' שלו ולקיים המצוות, ואם אין מצוות, אין כלום. אבל היהדות אינה מתחילה מן המצוות, אלא מן 'העצם הנשמתי', מן 'החטיבה הנפשית' (עיין אורות, אורות ישראל, ה ז, עמ' קנה), מ'עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו' (ישעיה מג כא), ומתוך-כך מופיעות המצוות, שהן הסתעפות מעשית של גילוי כח הנשמה. נוצרנו במובן זה שבטבע מציאותנו אנו דבוקים ברבוננו-של-עולם, 'ואתם הדבקים בד' אלהיכם חיים בלכם היום' (דברים ד ד). מתוך-כך יש המשך של תורה ומצוות. במעמקי החיים, כל ישראל מלאים הם מצד ה'עצם הנשמתי' בדבקות אלוהית ומתוך-כך בתורה ובמצוות..." שיחת רבינו, מצוות וסגולה ישראלית, סע' 4 (שיעור באורות ישראל, ה ז, שיעורים בספר אורות: עמ' 272). 3. סוטה כב ב. "למדוני מה עלי לעשות ואעשה" רש"י. "... 'הרגש הדתי', שבא לבדו תחת האידאיה האלהית, הוריד את הגבורה העליונה האידיאלית אשר לנשמת האדם עשר מעלות בשפל. חדל הששון הפנימי, אפסה העצמה הרוחנית העליונה, המשוה את רגלי האדם כאילות, המנצחתו בנגינותיה ושירת-עזה, ויבא סגנון של פרושיות של 'מה חובתי ואעשנה' בעבודת קטנה מלאה זועה ורפיון..." אורות, למהלך האידיאות בישראל, ה, עמ' קיד. "בגמרא מוזכר הביטוי 'מכות פרושין' (משנה סוטה כ א). ודאי שהפרישות היא מדריגה קדושה מאוד, אבל הכל תלוי באיזה מין פרישות. יש פרושים מקולקלים, יש גם 'פרוש — מה-חובתי-ואעשנה'. בין המצוות יש מדרגות. חובה היא לקיים את כולן, ומשובח הוא לקיים את כולן. מכל-מקום, 'פרוש — מה-חובתי-ואעשנה' הוא ביטוי חריף מאוד לגנאי, כי ערך המצוות נמשך מתוך קבלת עול מלכות שמים ואמונה. היהדות אינה סתם איזו אורטודוקסיה של קיום מצוות, מה שיכול להגיע עד למצב